

Brüssel, 27.4.2022
COM(2022) 657 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Oskustöölise ja andekate inimeste meelitamine ELi

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Oskustöölise ja andekate inimeste meelitamine ELi

1. SISSEJUHATUS

Seaduslik ränne toob kasu nii rändajatele kui ka päritolu- ja sihtriikidele. See annab rännata soovijatele võimaluse parandada oma olukorda ja aitab rahuldada vastuvõtivate riikide tööturu vajadusi. See võib ELi rohe- ja digiülemineku toetamise ning samal ajal Euroopa ühiskondade sidusamaks ja vastupidavamaks muutmise kaudu olla iseenesest investering majandusse ja ühiskonda tervikuna. ELi ühise rändepoliitika puhul tuleb arvesse võtta ELi majanduse lõimitust ja liikmesriikide tööturgude omavahelist seotust. See peaks aitama liikmesriikidel **meelitada ELi liikmesuse abil ligi andekaid inimesi ja eri tüüpi oskustöölisi**, kes saavad ELi riikide majanduse arengule kaasa aidata.

Ränne ja liikuvus on praegu ja ka tulevikus inimkonnale omased tunnusjooned nii kogu maailmas kui ka ELis. 1. jaanuaril 2021 elas ELis 23,7 miljonit kolmandate riikide kodanikku, mis moodustab 5,3 % kogurahvastikust¹. Ebaseaduslik ränne ELi on endiselt piiratud, hoolimata laialdasest meediakajastusest. Igal aastal saabub seaduslikke võimalusi kasutades ELi ligikaudu 2,25–3 miljonit kolmandate riikide kodanikku, kuna ebaseaduslikke saabujaid on 125 000–200 000².

Seaduslik ränne on oluline osa uues rände- ja varjupaigaleppes³ esitatud rändeküsimuste terviklikust lähenemisviisist, millega tagatakse muu hulgas suurem sidusus rändepoliitika sise- ja välismõõtmel vahel. **Käesoleva teatisega esitatakse ELi jaoks kaugaleulatuv ja jätkusuutlik seadusliku rände poliitika, mis toetub kolmele sambale** ja millega tugevdatakse ELi sisenemise seaduslikke viise reguleerivat õigusraamistikku. Need sambad hõlmavad vastavalt 1) seadusandlikke, 2) korralduslikke ja 3) tulevikku suunatud poliitikameetmeid, mille abil lahendada mõningaid kõige olulisemaid probleeme, millega EL oskustöölise ja andekate inimeste ligimeelitamisel lühikeses ja pikas perspektiivis silmitsi seisab. Selles teatises käsitletakse ka kohest vajadust integreerida ELi tööturule tööealised inimesed, kes saavad ELi Venemaa agressioonisõja tõttu Ukraina vastu (2022. aasta aprilli seisuga üle 2,5 miljoni täiskasvanu⁴).

¹ Eurostat, „[Migration and migrant population statistics](#)“ ([Rännet ja rändajatest elanikkonda käsitlev statistika](#)).

² Eurostati statistika esimeste elamislubade ([migr_resfirst](#)) ja Frontexi kohta.

³ COM(2020) 609 final.

⁴ UNHCR, vt <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>.

Töörände poliitiline ja majanduslik põhjendus

Rändajatel on Euroopa majanduses ja ühiskonnas juba praegu oluline osa. Viimasel kümnendil on võõrtöötajad⁵ täitnud märkimisväärse osa ELi uutest töökohtadest ja aidanud sellega **rahuldada tööturu vajadusi**. Rändajate vastuvõtmine on osa laiapõhjalisemast poliitikameetmete kogumist, mille eesmärk on tegeleda tööjõu ja oskuste nappuse ning selle algpõhjustega⁶. COVID-19 pandeemia näitas, et tervelt 13 % põhiülesandeid täitvatest töötajatest – arstidest õdede ja autojuhtideni – on rändajad⁷.

Samal ajal on **Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu põhjustanud Euroopas suurima sundrände pärast Teist maailmasõda**, kusjuures valdava enamuse saabujatest moodustavad naised ja lapsed. Olles aktiveerinud ajutise kaitse direktiivi,⁸ jätkab EL prioriteedina Ukraina sõja eest põgenevate inimeste vastuvõtmist ja toetab nende integreerimist tööturule. Nende saabumine ELi ei välista vajadust panna alus töörande jätkusuutlikule ja ühisele lähenemisviisile, et rahuldada ELi oskustööliste vajadusi pikas perspektiivis.

Pärast COVID-19 põhjustatud tagasilööke naaseb Euroopa tööturg üldjoontes peatselt pandeemiaeelsele tasemele⁹: ELi tööturg jätkab taastumist ja vajab uusi töötajaid, eelkõige struktuurse puudusega sektorites, näiteks turismi-, külalismajandus-, IT-, tervishoiu- ja logistikasektoris. Teatavates sektorites on tööjõupuudus siiski suurem kui enne COVID-19 pandeemiat¹⁰ ning täitmata töökohtade arv on järsult suurenenud, kuigi tööhõive ei ole veel täielikult taastunud.

Olles teadlik tulevastest vajadustest, tuleb seaduslikku rännet reguleerida viisil, mis toetab ka **ELi üleminekut rohelisele ja digitaalsele majandusele**, mis nõuab erioskusi ning majanduse ja tööturu ümberkorraldamist. Et rohe- ja digipöörde õnnestumisele kaasa aidata, tuleb ELi töörandepoliitikas võtta arvesse tulevikuperspektiivi. Üleminek kliimanetraalsele

⁵ 1. jaanuaril 2021 moodustasid ELi 27 liikmesriigis elavad kolmandate riikide kodanikud 5,3 % kogurahvastikust. Eurostati andmetel moodustasid nad 2020. aastal (kasutades tööjõu-uuringu andmeid ja klassifikaatorit ISCO-08) aga 8,7 % koristajatest ja abilistest, 7,2 % toitlustuse abitöölistest, 6,9 % põllumajanduse, metsanduse ja kalanduse valdkonnas tegutsevatest lihttöölistest, 6,1 % ehitustöölistest ning 6,0 % mäe-, ehitus-, tootmis- ja transpordisektori lihttöölistest.

⁶ Tööandjate ja/või poliitikakujundajate sekkumine võib seisneda veel palkade suurendamises, töötingimuste parandamises, praeguste kohalikku ja välismaist päritolu elanike, eelkõige naiste tööturule kaasamises, haridus- ja koolitusasutustesse investeerimises ja nende reformimises, tootmisprotsesside muutmises ja impordi suurendamises. Vt nt „*Labour shortages and migration policy*“ (Tööjõupuudus ja rändepoliitika), IOM 2012.

⁷ <https://ec.europa.eu/jrc/en/news/crucial-contribution-migrant-workers-europes-coronavirus-response>.

⁸ Nõukogu rakendusotsus (EL) 2022/382, millega määratakse kindlaks Ukrainast lähtuva põgenike massilise sissevoolu olemasolu.

⁹ <https://www.pesnetwork.eu/2022/04/04/european-labour-market-barometer-17/>

¹⁰ Rahvusvaheline Valuutafond, „*Labor market tightness in advanced economies*“ (Tööturu pingelisus arenenud majandusega riikides), märts 2022.

majandusele mõjutab tõenäoliselt selliseid sektoreid nagu ehitus, energeetika, tootmine ja transport, kus on vaja lisatööjõudu ja uusi oskusi¹¹.

Tööränne ei too mitte ainult majanduslikku kasu, vaid **parandab ka rände üldist haldamist, sest see aitab tugevdada koostööd päritolu- ja transiidiriikidega**, sealhulgas eesmärgiga vähendada ebaseaduslikku rännet. Tööränne on uues rände- ja varjupaigaleppes sätestatud ELi meetmepaketi üks peamisi vahendeid, mille abil luua kolmandate riikidega tasakaalustatud ja vastastikku kasulikke rändealaseid partnerlusi, mis on kooskõlas kestliku arengu tegevuskavaga.

Seetõttu on rändajatele Euroopasse sisenemiseks läbitavamate seaduslike rändeteede loomine poliitiliselt ja majanduslikult kindlalt põhjendatud. Keerulisemaks muudab asja see, et olukord ja poliitikameetmed on liikmesriigiti erinevad. Seadusliku rände puhul on **pädevus jagatud Euroopa Liidu ja liikmesriikide vahel**. Ainult liikmesriikidel on pädevus otsustada, kui palju kolmandate riikide kodanikke võib töö otsimise eesmärgil nende territooriumile saabuda.

Sellises olukorras on vaja tegutseda **realistlikult, pragmaatiliselt ja järk-järgult**. Õigusaktid võimaldavad kehtestada ühiseid eeskirju. Liikmesriikide, Euroopa Parlamendi ja kolmandate riikidega kooskõlastatud korralduslike algatuste raames saab võtta olukohaseid pragmaatilisi meetmeid. Uued poliitilised algatused loovad võimalusi tulevasteks meetmeteks. Koos moodustavad need Euroopa ühise lähenemisviisi tuuma, võimaldades lahendada seadusliku rände valdkonna ühiseid probleeme kooskõlas Euroopa väärtustega.

Demograafiline kontekst ja peamised probleemid

ELi tööeline elanikkond vananeb ja kahaneb. 2070. aastaks väheneb tööelise elanikkonna osakaal ELi 27 liikmesriigi kogurahvastikust ligikaudu 65 %-lt 2019. aastal 56–54 %-le¹².

Need suundumused suurendavad survet tööturule ning kahjustavad sellega konkurentsivõimet ja majanduskasvu. Tööelise elanikkonna osakaal väheneb, samal ajal kui eakate osakaal suureneb. See on mõnes liikmesriigis¹³ eriti märgatav. Mõnda ELi piirkonda mõjutab tööelise elanikkonna vähenemine rohkem kui mõnda muud, kusjuures enim mõjutab see maapiirkondi. Tööelise elanikkonna vähenemine avaldab pensioni- ja

¹¹ Eurofound, „Tackling labour shortages in EU Member States“ (Tööjõupuuduse probleemi leevendamine ELi liikmesriikides), juuli 2021, <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2021/tackling-labour-shortages-in-eu-member-states>.

¹² „Population on 1st January by age, sex and type of projection (proj_19np)“ (Elanikkond 1. jaanuaril vanuse, soo ja projektsiooni tüübi järgi (proj_19np)) (Eurostati statistika (europa.eu)).

¹³ Eurostat, „Population structure and ageing“ (Rahvastiku struktuur ja vananemine); Euroopa Komisjon, *Atlas of Demography*, „Impact of migration on working-age population“ (Rände mõju tööelisele elanikkonnale), <https://migration-demography-tools.jrc.ec.europa.eu/atlas-demography/stories/AoD/2/migration/S4>.

sotsiaalkaitsesüsteemidele suuremat survet ning seab kahtluse alla nende pikaajalise jätkusuutlikkuse.

Lisaks peab EL tegelema kõiki oskuste tasemeid hõlmava töajõupuudusega konkreetsetes sektorites¹⁴ ja piirkondades: ELi töandjad seisavad töajõupuudusega silmitsi koguni 28 kutsealal, millel töötas 2020. aastal 14 % ELi töajõust. Nende elukutsete hulka kuuluvad torulukksepad, õendusala tippspetsialistid, süsteemianalüütikud, keevitajad ja leeklõikajad, veoautojuhid, ehitusinsenerid ja tarkvara arendajad¹⁵. Töajõupuudus on ilmne ka piirkondlikul tasandil, kus see võib olla tingitud näiteks piirkondade arengutaseme erinevustest, linnapiirkondade esinemisest piirkondades või piirkonna tööturu ja elutingimuste erinevusest¹⁶.

EL püüab suurendada naiste, eakate, puuetega inimeste, rändetaustaga inimeste ja muude alaesindatud rühmade osalemist tööturul. Samuti on selle eesmärk parandada inimeste oskusi kogu tööelu jooksul, nagu on sätestatud Euroopa oskuste tegevuskavas¹⁷. **Demograafilistest suundumustest ja töajõupuudusest tingitud kasvavate tööturu vajaduste rahuldamiseks ei piisa siiski üksnes riigisisese töajõu mobiliseerimisest ega ELi-sisese liikuvuse hõlbustamisest.** ELi-sisese liikuvuse potentsiaal töajõupuuduse leevendamiseks on üha piiratum, muu hulgas seetõttu, et selle eeldus on, et ühte kohta meelitatud andekad inimesed ja oskustöölised kaovad teisest kohast¹⁸, ning selle puhul tuleb silmas pidada asjaolu, et töajõupuudusest teatatakse peaaegu kõigis liikmesriikides. COVID-19 pandeemia suurendab veelgi nõudlust mitmel kutsealal, kus niigi valitseb töajõupuudus, kusjuures enim on see mõjutanud nõudlust tervishoiusektoris vajatavate oskuste järele. Näiteks teatasid nii Belgia, Saksamaa, Taani, Eesti, Soome, Prantsusmaa, Ungari, Iirimaa, Madalmaad, Rumeenia kui ka

¹⁴ 2021. aasta kolmandas kvartalis oli ELi 27 riigi vabade töökohtade määr 2,4 %, mis on kõrgeim alates 2019. aasta teisest kvartalist (enne COVID-19 kriisi). 2021. aasta neljandas kvartalis oli see 2,6 %. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/14358242/3-17032022-BP-EN.pdf/3e6f6746-aa8d-b25c-7696-3912bf7ebd2c?t=1647445976514>.

¹⁵ Need olid valdkonnad, mille puhul teatati ELis 2021. aastal töajõupuudusest kõige sagedamini. Vt Euroopa Töajõuamet, „*Analysis of shortage and surplus occupations*“ (Analüüs kutsealade kohta, kus valitseb töajõupuudus või -ülejääk); 2021, <https://www.ela.europa.eu/en/news/analysis-shortage-and-surplus-occupations-2021>.

¹⁶ ELi territooriumi rahvastiku vananemise ja -kao mustreid kirjeldatakse üksikasjalikult publikatsioonis Aurambout, J. P., Batista E Silva, F., Bosco, C., Conte, A., Ghio, D., Kalantaryan, S., Kompil, M., Perpiña Castillo, C., Proietti, P., Scipioni, M., Sulis, P., ja Tintori, G., „The Demographic Landscape of EU territory“ (ELi territooriumi demograafiline olukord), toimetajad Goujon, A., Jacobs, C., Natale, F., ja Lavallo, C., EUR 30498 EN, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2021, ISBN 978-92-76-27239-7 (veebipõhine), 978-92-76-27238-0 (paberkandjal), doi:10.2760/658945 (veebipõhine), 10.2760/49621 (paberkandjal), JRC123046.

¹⁷ COM(2020) 274 final.

¹⁸ Komisjon töötab praegu välja algatust, mille eesmärk on leevendada ELis ajude äravoolu ja rahvastikukaoga seotud probleeme ning teha kindlaks võimalikud lahendused mõjutatud piirkondade majandusliku ja sotsiaalse languse ümberpööramiseks. Avalikud konsultatsioonid algasid 2022. aasta märtsis.

Rootsi 2020. aastal tervishoiu- ja sellega seotud valdkondade tippspetsialistide nappusest¹⁹. ELi liikuvad töötajad moodustavad vähem kui kolmandiku välismaal sündinud hooldustöötajatest ELis, ülejäänud kaks kolmandikku on pärit väljastpoolt ELi.

Nii **Euroopa oskuste tegevuskavas** kui ka **uues rände- ja varjupaigaleppes** tunnistatakse seetõttu vajadust selle järele, et lähenemisviis seaduslikule rände oleks strateegilisem ning suunatud andekate inimeste paremale ligimeelitamisele ja hoidmisele, et edendada majanduskasvu ja innovatsioonipotentsiaali ning suunata seaduslik ränne piirkondadesse ja kutsealadele, kus valitseb oskuste nappus.

Ülemaailmse konkurentsivõime säilitamiseks **peab EL muutuma atraktiivsemaks kogu maailmast pärit andekate inimeste jaoks**. Praegu valivad kolmandate riikide kõrge kvalifikatsiooniga kodanikud suurema tõenäosusega Põhja-Ameerika või Okeania kui ELi²⁰. Esimene oluline samm ELi atraktiivsuse suurendamiseks oli **ELi sinise kaardi direktiivi**²¹ hiljutine läbivaatamine, mis võimaldab kõrge kvalifikatsiooniga rändajatele rohkem õigusi, eelkõige õiguse liikuda ja töötada teistes ELi riikides, samuti kiirendada menetlusi ja muuta neid sujuvamaks. Kõiki neid atraktiivsuse aspekte tuleks tugevdada ka muude rändajate kategooriate puhul ning võtta lisaks meetmeid tööalase ärakasutamise²² ja diskrimineerimise vastu võitlemiseks²³. **Tööjõunõudluse ja -pakkumise sobitamine** on väljakutse samuti rahvusvahelises kontekstis, mida iseloomustab suurenev konkurents oskustöölise ja andekate inimeste nimel. Kaks praegust takistust on pikad ja keerulised sisserändemenetlused ning liikmesriigiti erinevad nõuded ning raskused kolmandatest riikidest pärit andekate inimeste kokkuviiemisel liikmesriikide potentsiaalsete tööandjatega.

Nagu on sätestatud teatises „Ukrainas toimuva sõja eest põgenevate inimeste vastuvõtmine: Euroopa ettevalmistamine vajaduste katmiseks“²⁴, peavad liikmesriigid võtma meetmeid, et

¹⁹ Eurofound (2021), „*Tackling labour shortages in EU Member States*“ (Tööjõupuuduse probleemi leevendamine ELi liikmesriikides).

²⁰ Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) riikide sisserännanute andmebaasi kohaselt oli 2015.–2016. aastal ainult iga neljas OECD riigis elav kõrgelt haritud rändaja valinud ELi sihtkoha ning peaaegu kaks kolmest olid otsustanud asuda elama Põhja-Ameerikasse või Okeaaniasse.

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2021. aasta direktiiv (EL) 2021/1883, mis käsitleb kolmandate riikide kodanike kõrget kvalifikatsiooni nõudva töö eesmärgil riiki sisenemist ja seal elamise tingimusi ja millega tunnustatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2009/50/EÜ.

²² Mis puutub võitlusesse ebaseaduslike rändajate tööalase ärakasutamise vastu, võttis komisjon 2021. aasta septembris vastu teatise (COM(2021) 592 final) tööandjate karistuste direktiivi 2009/52/EÜ kohta, milles määrati kindlaks mitu meetet, mida on vaja direktiivi rakendamise ja tulemuslikkuse tugevdamiseks.

²³ Samuti valmistati 2021–2027. aasta programmitöö perioodiks ette töövahend ELi vahendite kasutamise kohta rändetaustaga inimeste integreerimiseks. Asjakohane on ka ELi rassismivastane tegevuskava 2020–2025: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-anti-racism-action-plan-2020-2025_en

²⁴ COM(2022) 131 final.

ajutise kaitse saajad tööturule integreerida. Komisjon toetab nende oskuste ja kvalifikatsioonide kaardistamist, et hõlbustada nende kokkuviimist ELi tööandjatega.²⁵

ELi jätkusuutliku seadusliku rände poliitika suunas, mis tugineb kolmele sambale

Viimase kahe aastakümne jooksul on EL töötanud välja õigusraamistiku, millega ühtlustatakse enamik liikmesriikides kehtinud tingimusi kolmandate riikide kodanike teatavate kategooriate riiki sisenemisele ja seal elamisele. See hõlmab riiki sisenemist ja seal elamist töötamise eesmärgil, näiteks kõrge kvalifikatsiooniga töötajate (st sinise kaardi omanikud)²⁶, hooajatöötajate²⁷ ja ettevõtjasiseselt üleviidud töötajate puhul²⁸. ELi õigusraamistikuga reguleeritakse ka: i) kolmandatest riikidest pärit üliõpilaste ja teadlaste riiki lubamise tingimusi ja õigusi²⁹, ii) perekonna taasühinemise õigust³⁰ ning iii) alalise elamisõiguse (st „pikaajaline elamine“) saamise tingimusi ja korda kolmandate riikide kodanike jaoks³¹. ELi õigusaktidega on ette nähtud ka ühtne menetlus – ja ühtne luba, mis ühendab töö- ja elamisloa – kolmandatest riikidest pärit töötajate jaoks, kes on riiki lubatud liikmesriikide riiklike kavade alusel³².

Praegu ei hõlma ELi õigus muid võõrtöötajate kategooriaid ega füüsilisest isikust ettevõtjaid. Mõned neist on hõlmatud siseriiklike õigusnormidega. 2019. aasta märtsis viis Euroopa Komisjon lõpule selle õigusraamistiku üldise hindamise (st seadusliku rände toimivuskontrolli³³). Hindamise kokkuvõttes tehti erisuguseid järeldusi ja rõhutati, et ELi seadusliku rände raamistiku mõju suurendamiseks ELi demograafilistele, majanduslikele ja

²⁵ Vt jaotis 3.2. ELi talendireservi väljatöötamine, et viia ELi tööandjad paremini kokku neile vajalike andekate inimestega.

²⁶ Nõukogu 25. mai 2009. aasta direktiiv 2009/50/EÜ kolmandate riikide kodanike kõrget kvalifikatsiooni nõudva töö eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta (ELT L 155, 18.6.2009, lk 17–29).

²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/36/EL kolmandate riikide kodanike hooajatöötajatena riiki sisenemise ja seal viibimise tingimuste kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 375–390).

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/66/EL kolmandate riikide kodanike liikmesriiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta ettevõtjasisese üleviimise korral (ELT L 157, 27.5.2014, lk 1–22).

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/801 kolmandate riikide kodanike teadustegevuse, õpingute, praktika, vabatahtliku teenistuse, õpilasvahetuseprogrammides või haridusprojektides osalemise ja *au pair*'ina töötamise eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta (ELT L 132, 21.5.2016, lk 21–57).

³⁰ Nõukogu 22. septembri 2003. aasta direktiiv 2003/86/EÜ perekonna taasühinemise õiguse kohta (ELT L 251, 3.10.2003, lk 12–18).

³¹ Nõukogu 25. novembri 2003. aasta direktiiv 2003/109/EÜ pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta (ELT L 16, 23.1.2004, lk 44–53).

³² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/98/EL kolmandate riikide kodanikele liikmesriigis elamist ja töötamist võimaldava ühtse loa taotlemise ühtse menetluse ning liikmesriigis seaduslikult elavate kolmandatest riikidest pärit töötajate ühiste õiguste kohta (ELT L 343, 23.12.2011, lk 1–9).

³³ https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/migration-and-asylum/legal-migration-and-integration/legal-migration-fitness-check_en

rändeprobleemidele saaks rohkem ära teha. Toimivuskontrolli käigus jõuti järeldusele, et ELi seadusliku rände süsteemil on mitmeid olemuslikke puudusi, nagu killustatus, ELi eeskirjade piiratud hõlmavus, vastuolud eri direktiivide vahel, menetluste keerukus ja ebaõige rakendamine.

EL on samuti välja töötanud **tööjõu liikuvuse kavad kolmandate riikidega**. Seadusliku rände katseprojektid³⁴ on näidanud, et EL saab sihtotstarbelise toetuse abil aidata liikmesriikidel rakendada kavasid, mis vastavad töandjate vajadustele, ning samal ajal tugevdada partnerriikides inimkapitali arendamist. EL on samuti avanud kolmandatele riikidele programmi „Erasmus+“ raames toimuva kutsehariduse valdkonna õppijate ja töötajate õpirände. Siiski on praeguste kavade ulatuse ja eesmärkide suurendamiseks veel arenguruumi.

Eri rühmade vajadustele sobivate lahenduste leidmiseks ning õiguslike ja korralduslike puuduste kõrvaldamiseks **korraldas komisjon ulatusliku konsultatsiooni**. Komisjon konsulteeris avalike konsultatsioonide käigus üldsusega³⁵, samuti liikmesriikide, Euroopa Parlamendi, Euroopa sotsiaalpartnerite³⁶ ja kodanikuühiskonnaga³⁷. Euroopa Parlament võttis 2021. aastal vastu kaks resolutsiooni seadusliku rände kohta³⁸, kutsudes komisjoni üles parandama ja arendama ELi õigus- ja poliitikaraamistikku. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 225 alusel palus Euroopa Parlament komisjonil esitada ettepanekud, millega hõlbustada ja edendada kolmandate riikide seaduslikult rändavate kodanike sisenemist ELi ja nende liidusisest liikuvust, et vähendada bürokraatiat, tugevdada ühtlustamist, edendada põhiõigusi ja võrdset kohtlemist ning vältida tööalast ärakasutamist.

Kuigi liikmesriigid pooldavad menetluste lihtsustamist ja sujuvamaks muutmist, eelistavad nad üldiselt keskenduda korralduslikele aspektidele ja mitte teha ELi tasandil seadusliku rände valdkonnas uusi seadusandlikke algatusi.

Selleks et parandada ELi seadusliku rände haldamist ning vastata samal ajal tasakaalustatud ja pragmaatilisel viisil Euroopa Parlamendi ja liikmesriikide üleskutsetele, esitatakse käesolevas teatises **ELi jätkusuutliku seadusliku rände poliitika kolm põhisammast**:

³⁴ Kaheksa liikmesriiki on osalenud või osalevad praegu kuues sellises projektis Egiptuse, Moldova, Maroko, Nigeeria, Senegali ja Tuneesiaga. Peamised teemad on muu hulgas IKT-spetsialistide korduvränned ning ettevõtluse, õpingute ja praktikaga seotud rändevõimalused.

³⁵ Euroopa Komisjon, rände ja siseasjade peadirektoraat, „*Analysis of the responses to the public consultation on the future of legal migration – Synthesis report*“ (Seadusliku rände tulevikku käsitleva avaliku konsultatsiooni vastuste analüüs – kokkuvõttev aruanne), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2837/92995>

³⁶ Kahe direktiivi mõjuhindangute koostamise ajal korraldatud koosolekud ja 17. märtsil 2022. aastal toimunud koosolek, vt pikaajaliste elanike direktiivi ja ühtse loa direktiivi mõjuhindang, SWD(2022) 651 ja SWD(2022) 656.

³⁷ *Samas*.

³⁸ Euroopa Parlamendi 20. mai 2021. aasta resolutsioon seadusliku töörande uute viiside kohta ([2020/2010\(INI\)](#)); Euroopa Parlamendi 25. novembri 2021. aasta resolutsioon soovitud seadusliku rände poliitika ja õiguse kohta ([2020/2255\(INL\)](#)).

- **seadusandlik samm**, millega sõnastatakse uuesti **pikaajaliste elanike direktiiv**³⁹ ja **ühtse loa direktiiv**⁴⁰, et lihtsustada eri tasemel oskustega töötajate ELi lubamise menetlusi ja juba ELis viibivate kolmandatest riikidest pärit töötajate ELi-sisest liikuvust ning parandada nende õigusi ja kaitset tööalase ärakasutamise eest;
- **korralduslik samm**, milles tegeletakse rändajate oskuste sobitamisega tööturu vajadustega, määrates kindlaks konkreetseid sammu peamiste partnerriikidega **talendipartnerluste** arendamiseks ning **ELi talendireservi**⁴¹ põhijooned; ning
- **tulevikku suunatud samm**, mis tugineb kolmele tegevusprioriteedile, millest ELi seadusliku rände poliitika peaks edaspidi juhinduma: **hooldus, noored ja innovatsioon**.

2. SEADUSANDLIK SAMMAS: RÄNDEMENETLUSTE LIHTSUSTAMINE JA VÕÕRTÖÖTAJATE ÕIGUSTE PARANDAMINE

Pikaajaliste elanike direktiivis ja ühtse loa direktiivis on sätestatud menetluste ja õiguste raamistik suure osa ELis seaduslikult elavate kolmandatest riikidest pärit töötajate jaoks. Kumbki õigusakt ei ole siiski täielikult saavutanud eesmärgi, milleks need esialgu vastavalt 2003. ja 2011. aastal vastu võeti. Pikaajaliste elanike direktiiv on liikmesriikides alakasutatud ja sellega ei nähta ette tegelikku õigust ELis ringi liikuda. Ühtse loa direktiiv ei ole täielikult täitnud oma eesmärgi lihtsustada kõigi kolmandatest riikidest pärit töötajate vastuvõtumenetlusi.

Seetõttu teeb komisjon ettepaneku **need kaks direktiivi täielikult uuesti sõnastada**⁴². Peamised eesmärgid on vähendada tööandjate kulusid ja halduskoormust, vältida tööalast ärakasutamist ning toetada ELis juba elavate ja töötavate kolmandate riikide kodanike edasist integratsiooni ja liikuvust ELis.

Komisjon jätkab ka viimaste valdkondlike direktiivide rakendamise jälgimist. 2023. aastal esitab komisjon aruande **hooajatöötajate direktiivi ja ettevõtjasiseselt üleviidud töötajate direktiivi** rakendamise kohta. Mis puutub hooajatöötajate direktiivi, hindab komisjon eelnimetatud Euroopa Parlamendi resolutsioonidest lähtudes, kas kehtivad eeskirjad kaitsevad

³⁹ Nõukogu 25. novembri 2003. aasta direktiiv 2003/109/EÜ pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta (ELT L 16, 23.1.2004, lk 44).

⁴⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/98/EL kolmandate riikide kodanikele liikmesriigis elamist ja töötamist võimaldava ühtse loa taotlemise ühtse menetluse ning liikmesriigis seaduslikult elavate kolmandatest riikidest pärit töötajate ühiste õiguste kohta (ELT L 343, 23.12.2011, lk 1–9).

⁴¹ Tuginedes OECD 2019. aasta uuringule „*Building an EU Talent Pool, A new approach for migration management for Europe*“ (ELi talendireservi loomine, uus lähenemisviis Euroopa rände haldamiseks) <https://www.oecd.org/publications/building-an-eu-talent-pool-6ea982a0-en.htm> ja OECD 2022. aasta teostatavusuuringule *ELi talendireservi arendamise kohta*.

⁴² COM(2022) 650 ja COM(2022) 655.

hooajatöötajaid piisavalt hästi tööalase ärakasutamise eest. Samuti kaalub komisjon vajadust edasiste seadusandlike muudatuste järele.

2.1. Ühtse loa menetluse sujuvamaks muutmine

Ühtse loa direktiiviga lihtsustatakse menetlust kolmandate riikide kodanike jaoks, kes soovivad rännata ELi seaduslikult töötamise eesmärgil. Sellega kehtestatakse ühtne menetlus ühendatud töö- ja elamisloa taotlemiseks (ühtne luba). Samuti tagab see kolmandatest riikidest pärit töötajate ja nende elukohaliikmesriigi kodanike **võrdse kohtlemise**, nähes kolmandatest riikidest pärit töötajatele ette ühised õigused⁴³.

Direktiivi uuestisõnastamisega **on kavas muuta taotlemise menetlus sujuvamaks ja tulemuslikumaks**. See võimaldab taotleda luba nii kolmandatest riikidest kui ka liikmesriikidest. Praegu takistab tööandjatel rändajaid värbamast loa taotlemise menetluste⁴⁴ kogukestus. Menetluse kestuse lühendamine peaks aitama suurendada ELi atraktiivsust ja lahendada ELi tööjõupuuduse probleemi. Ettepanek sisaldab ka uusi nõudeid, millega **tugevdatakse kaitsemeetmeid ja kolmandate riikide kodanike võrdset kohtlemist** ELi kodanikega ning parandatakse nende kaitset tööalase ärakasutamise eest. Muu hulgas ei ole ühtne luba kavandatud uute eeskirjade kohaselt seotud ainult ühe tööandjaga. See tähendab, et loa kehtivusaja jooksul on töötajatel õigus vahetada tööandjat, jätkates samas liikmesriigis seaduslikult elamist. See hõlbustab tööturu vajaduste ja tööjõu sobitamist ning vähendab haavatavust tööalase ärakasutamise suhtes. Lisaks sisaldab ettepanek liikmesriikidele uusi kohustusi näha ette kontrollid, järelevalvemehhanismid ja karistused tööandjatele, kes rikuvad direktiivi alusel vastu võetud siseriiklikke õigusnorme.

2.2. ELi pikaajalise elaniku staatuse parandamine

Pikaajaliste elanike direktiivi uuestisõnastamise eesmärk on luua ELi pikaajalise elaniku staatuse saamiseks tulemuslikum, sidusam ja õiglasem süsteem. See süsteem peaks olema peamine vahend ELis seaduslikult ja pikaajaliselt elavate kolmandate riikide kodanike integreerimise edendamiseks.

Ettepaneku eesmärk on **lihtsustada ELi pikaajalise elaniku staatuse saamist**, võimaldades kolmandate riikide kodanikel kumuleerida riigis elamise kestust käsitleva nõude täitmiseks elamisperioode eri liikmesriikides; ning nähes ette, et kõik riigis seadusliku elamise perioodid, sealhulgas üliõpilase või ajutise kaitse saajana riigis elamise perioodid ja algselt ajutistel põhjustel riigis elamise perioodid, tuleb täielikult arvesse võtta.

⁴³ Sellistes valdkondades nagu töötingimused, haridus ja koolitus, juurdepääs kaupadele ja teenustele ning sotsiaalkindlustus.

⁴⁴ Toimivuskontrolli praktilise kohaldamise uuring näitab, et viisa taotlemiseks kuluv aeg pikendab mõnikord kogu menetlust märkimisväärselt, mõnel juhul kuni kolme kuu võrra.

Samuti on ettepaneku eesmärk tugevdada **pikaajaliste elanike ja nende pereliikmete õigusi**. See hõlmab **õigust liikuda ja töötada teistes liikmesriikides**, mida Euroopa Parlament⁴⁵ ja mõned sidusrühmad⁴⁶ on nõudnud ja mis peaksid olema võimalikult sarnased õigusega, mis on ELi kodanikel (kohaldatava ELi õigusraamistiku alusel). See, kui lubada kolmandate riikide kodanikel, kes on juba ühes liikmesriigis ELi pikaajalised elanikud, vahetada töökohta ja liikuda töötamise eesmärgil teise liikmesriiki, võib aidata oskustöölise nappuse leevendamise ja piirkondliku ebahütluse korvamise kaudu parandada kogu ELi tööturu toimimist. Samuti võib see suurendada ELi üldist atraktiivsust andekate välismaalaste jaoks.

Lisaks kehtestatakse ettepanekuga mehhanism, millega tagatakse ELi pikaajalise elamisloa ja riiklike alaliste elamislubade vahel menetluste, võrdse kohtlemise õiguste ja teabele juurdepääsu poolest **võrdsed tingimused**, nii et kolmandate riikide kodanikel on võimalik nende kahe loa vahel valida. Samuti hõlbustab see **korduvrännet**, lihtsustades pikaajaliste elanike tagasipöördumist oma päritoluriiki, ilma et nad kaotaksid seniseid õigusi, mis toob kasu nii päritoluriigile kui ka elukohariigile.

3. KORRALDUSLIK SAMMAS: OSKUSTE JA VAJADUSTE PAREMA SOBITAMISE TOETAMINE ELI JA PARTNERRIIKIDE JAOKS

Lisaks seadusandlikule sambale teeb komisjon ettepaneku tõhustada liidu tasandil oluliselt korralduslikku koostööd nii liikmesriikide vahel kui ka partnerriikidega. Juba on edenenud töö talendipartnerluste ja ELi talendireservi loomisega, mis on mõlemad uue rände- ja varjupaigaleppe raames välja kuulutatud põhialgatused.

Võttes arvesse liikmesriikide suurenenud poliitilist toetust, on komisjon võtnud kindlalt kavva need kaks olulist algatust hiljemalt 2022. aasta lõpuks ellu viia.

3.1. Partnerriikidega tehtava koostöö parandamine talendipartnerluste kaudu

Talendipartnerlused on **uue rände- ja varjupaigaleppe välismõõtme üks põhiaspekte**. Nende eesmärk on tugevdada koostööd ELi, liikmesriikide ja partnerriikide vahel ning edendada rahvusvahelist tööjõu liikuvust ja andekate inimeste arengut vastastikku kasulikult ja ringluspõhisel viisil. Nende najal koostatakse terviklik poliitikaraamistik ja eraldatakse rahaline toetus, mille abil kaasata peamised partnerriigid strateegiliselt kõikidesse rände haldamise valdkondadesse, sealhulgas tulemuslikku tagasisaatmisse ja tagasivõtmisesse ning ebaseadusliku lahkumise ärahoidmisse. Nagu on märgitud uues leppes, peaks seaduslike viiside arendamine aitama kaasa ka ebaseadusliku rände vähendamisele.

⁴⁵ Euroopa Parlament, kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon, „Seadusliku töörande uued viisid“ (2020/2010(INI)) (raportöör: Sylvie Guillaume).

⁴⁶ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12594-Public-consultation-on-legal-migration/public-consultation_et

Komisjon juhib talendipartnerluste arendamist tagamaks, et need valmistatakse ette **kohandatud ja paindlikul viisil** ning et need vastavad liikmesriikide ja partnerriikide tööturu ja oskuste vajadustele.

Talendipartnerlustes tuleks **töö või koolitusega seotud liikuvuskavade⁴⁷ otsest toetamist kombineerida suutlikkuse suurendamise ja inimkapitali investeerimisega**, sealhulgas oskuste arendamise, kutsehariduse ning tööpõhiste vahetusprogrammide käivitamisega⁴⁸. Nendega püütakse tagada võrdne kasu partnerriikidele, liikmesriikidele, mõlema poole äriühingutadele ja partnerlusest kasu saavatele üksikisikutele. Kooskõlas partnerriikidega tehtava ELi kahepoolse koostööga peaksid need toetama päritolukogukondade majanduslikku arengut, edendama peamiste partnerriikide laiemaid arengueesmärke ja suurendama nende kodanike võimalusi. Samal ajal peaksid need aitama liikmesriikide tööturu teatavates sektorites lahendada tööjõupuuduse probleemi ja mõlema poole äriühingutadel arendada nõutavaid oskusi. Need peaksid muutma ajude äravoolu ohu partnerriikidest kõigi partnerite jaoks **ajude juurdevooluks**, tuues kasu osalejatele, kes saavad juurdepääsu uuenenud koolitusvõimalustele, kutsealasele töökogemusele ja lisaõppele või kutseharidusele, mis on välja töötatud kas ELis või nende päritoluriigis.

Talendipartnerlused on avatud **kõigile oskuste tasemetele** ja võivad olla seotud **mitmesuguste majandussektoritega**, nagu IKT, teadus, inseneriteadus, tervishoid⁴⁹ ja pikaajaline hooldus, põllumajandus, transport, aiandus, toiduainete töötlemine ja turism, ehitus- ja sadamatööd, transport ja logistika, **olenevalt sellest, millised huvid on mõlemal poolel**, kes talendipartnerlusi kujundavad, **pidades samal ajal silmas ajude äravoolu ohtu**. Nendega nähakse ette **eri liiki liikuvus**: ajutine, pikaajaline või korduv, nagu mõlemad pooled on kokku leppinud. Eelkõige peaksid nad võtma arvesse rohe- ja digiüleminekut ning toetama tööturget, et suurendada tulevikku suunatud tehnoloogiat ja lahendusi, edendades ELi kasvupotentsiaali.

Komisjon toetab **mitme liikmesriigi osalemist** ühes talendipartnerluses partnerriigi kohta. See võimaldab suuremat tegevuste valikut, eri liiki liikuvust eri oskuste ja majandussektorite jaoks, suuremat mõju nii liikmesriikidele kui ka partnerriikidele ning lisaväärtust üksikisikute karjäärivõimalustele.

Liikmesriikide ja partnerriikide ühine vastutus talendipartnerluse eest aitab tagada **skaleeritavust** ning saavutada vastastikku kasulikku ja jätkusuutlikku koostööd. Talendipartnerlused peavad **vastama mõlema poole tööturu tegelikele vajadustele ja töötajate oskustele**. Partnerlused peaksid tooma kasu avaliku ja erasektori sidusrühmadele,

⁴⁷ Nende kavade puhul tuleb arvesse võtta ELi kaubanduslepingutest tulenevaid rahvusvahelisi kohustusi.

⁴⁸ Esineda võib selliseid talendipartnerlusi, millel ei ole liikuvuskomponenti, või vastupidi, mis koosnevad üksnes liikuvuskomponendist, kui nii EL kui ka partnerriik on selles kokku leppinud.

⁴⁹ Täielikus kooskõlas Maailma Terviseorganisatsiooni tervishoiutöötajate rahvusvahelise värbamise tegevusjuhendi artikli 5 lõikega 1, https://cdn.who.int/media/docs/default-source/health-workforce/migration-code/code_en.pdf?sfvrsn=367f7d35_5&download=true

nagu tööandjad, koolitusasutused ja diasporaade organisatsioonid. **Euroopa tiimi** ⁵⁰ vaimus tuleks talendipartnerlustesse kaasata nii ELi ja liikmesriikide rahastamisvahendeid kui ka vajaduse korral erasektori⁵¹ ja partnerriikide rahalisi vahendeid. Lisaks tuleb talendipartnerluste kavandamisse ja rakendamisse aktiivselt kaasata mitmeid sidusrühmi.

Talendipartnerluste käivitamine

Talendipartnerluste algatus käivitati 2021. aasta juunis kõrgetasemelisel üritusel⁵². Sellest ajast alates on komisjon vahetanud liikmesriikidega arvamusi partnerluste kontseptsiooni väljatöötamise ja elluviimise kohta, pidanud partnerriikidega kõrgetasemelisi dialooge ja integreerinud talendipartnerlused 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku kavandamisse.

Talendipartnerlused tuginevad olemasolevatest katseprojektidest saadud kogemustele. Samal ajal nähakse nendega seadusliku rände valdkonnas ette uus, strateegilisem ja ulatuslikum koostöö partnerriikidega. Talendipartnerluste struktureeritud raamistik koos tugevate koordineerimismehhanismidega tagab, et ELi, liikmesriikide ja partnerriikide poliitilisi eesmärke võetakse arvesse ja need viiakse konkreetsete programmide kujul ellu.

Komisjon tagab koos talendipartnerluse asjaomaste partneritega, et tehnilisel tasandil luuakse sobiv koordineerimismehhanism nii liikmesriikide, ELi sidusrühmade kui ka partnerriikide tegevuste koordineerimiseks. Selle mehhanismiga jälgitakse partnerluse ja selle tegevuste rakendamist ning tagatakse vastastikune täiendavus kõigi muude asjakohaste rände ja tööturu arengu valdkonna algatustega.

⁵⁰ Seaduslik ränne on Vahemere keskosa ja Vahemere lääneosa / Atlandi rändetee puhul osa Euroopa tiimi algatustest.

⁵¹ Olenevalt iga talendipartnerluse tegevustest võiks avaliku sektori investeeringuid täiendada erasektori vahenditega, eelkõige vahenditega nendelt ettevõtetelt, kes saavad kasu oskustööstest ja tagavad selliste tegevuste pikemaajalise jätkusuutlikkuse.

⁵² [Talendipartnerlused \(europa.eu\)](https://europa.eu).

Kohandatud talendipartnerluse käivitamise neli etappi

Komisjon peab koostöös asjaomaste ELi delegatsioonidega liikmesriikide ja partnerriikidega nõu talendipartnerluse käivitamise üle, võttes arvesse nii suhete üldist seisu ja rände haldamise vajadusi kui ka liikmesriikide ja partnerriikide tööturu vajadusi ning huvi tööjõu liikuvuse ja annete arendamise alase üldise koostöö vastu.

Seejärel korraldab komisjon kohtumisi huvitatud liikmesriikidega, et vahetada teadmisi nende tööturu vajaduste ning partnerriigiga käimasolevate ja kavandatud algatuste kohta. Samal ajal teeb komisjon kättesaadavate andmete põhjal analüüsi partnerriikide tööturu, huvide ja potentsiaali kohta ning peab vajaduse korral aru erasektori esindajatega.

Komisjoni talitused, Euroopa välisteenistus ja ELi delegatsioonid teevad koostööd ning juhivad arutelusid asjaomaste partnerriikidega, et talendipartnerlus ühiselt välja arendada. Komisjon korraldab seejärel koostöös liikmesriikide ja seotud partnerriigiga kõigi asjaomaste ELi ja partnerriigi sidusrühmade tehnilise ümarlauakohtumise. Sellel tehnilisel ümarlauakohtumisel arutatakse partnerluse ülesehitust ja lepitakse selles kokku.

Kui partnerriigiga loodava talendipartnerluse sisu, ülesehituse ja rakendamise kohta on üldine kokkulepe saavutatud, rahastatakse seda mitmesuguste rahastamisvahendite kombinatsiooni abil. Eelkõige kuuluvad nende vahendite hulka naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Gloaalne Euroopa“ ning Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond, liikmesriikide vahendid ja erasektori vahendid või olenevalt võimalustest ja prioriteetidest isegi partnerriikide vahendid. Naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Gloaalne Euroopa“ raames võetavate meetmete väljatöötamine on jätkuv protsess, mis põhineb 2021–2027. aastaks vastuvõetud programmidokumentidel. Väga oluline on võimendada rahastamist erasektori vahenditega, eelkõige nendelt ettevõtjatelt pärit vahenditega, kes talendipartnerluse kaudu töötajaid värbavad ning tagavad selliste kavade pikemaajalise mõju ja jätkusuutlikkuse.

KOHANDATUD TALENDIPARTNERLUS

Pärast kõrgetasemelisi arutelusid kavatseb komisjon, tuginedes uue rände- ja varjupaigaleppe tervikliku lähenemisviisi alusel tehtavale tugevale ja pidevale koostööle rände haldamise kõigis aspektides, sealhulgas ebaseadusliku rände puhul, kõigepealt käivitada esimesed talendipartnerlused **Põhja-Aafrika partneritega, eelkõige Egiptuse, Maroko ja Tuneesiaga, ning alustada nende rakendamist 2022. aasta lõpuks**. Talendipartnerlustega tehtav töö tugineb nende partneritega välja töötatud edukatele katseprojektidele,⁵³ mille ulatust suurendatakse ja ambitsioonitaset tõstetakse ning millele lisatakse laiem koostööraamistik, mis määratakse kindlaks liikmesriikide ja vastavate partnerriikidega, ning protsessi kaasatakse kõik asjaomased sidusrühmad.

Järgjärguliselt edasi liikudes on rände haldamise alase koostöö tugevdamise protsessis järgmine loomulik samm talendipartnerluste käivitamine **teiste partnerriikidega Aafrikas ja Aasias**. Eelkõige on paralleelselt Egiptuse, Maroko ja Tuneesiaga alustatavate talendipartnerluste rakendamisega kavas alates 2022. aasta sügisest hakata hindama seda, kas oleks võimalik käivitada talendipartnerlused Pakistani, Bangladesh, Senegali ja Nigeeriaga, muutes talendipartnerluse nende riikidega tehtava tugevdatud rände haldamise alase koostöö üheks põhikomponendiks.

3.2. ELi talendireservi väljatöötamine, et viia ELi tööandjad paremini kokku neile vajalike andekate inimestega

Komisjon teeb ettepaneku luua **esimene kogu ELi hõlmav platvorm ja sobitamisvahend – ELi talendireserv**⁵⁴ –, et aidata muuta ELi kolmandate riikide kodanike jaoks atraktiivsemaks ning viia ELi tööandjad kokku andekate inimestega, keda nad ELi tööturult ei leia. ELi talendireserv on ELi-ülene kolmandatest riikidest pärit kandidaatide reserv, kuhu kandidaadid valitakse pärast nende kvalifikatsioonide sõelumist oskuste tasemete, kriteeriumide ja rändenõuete alusel⁵⁵.

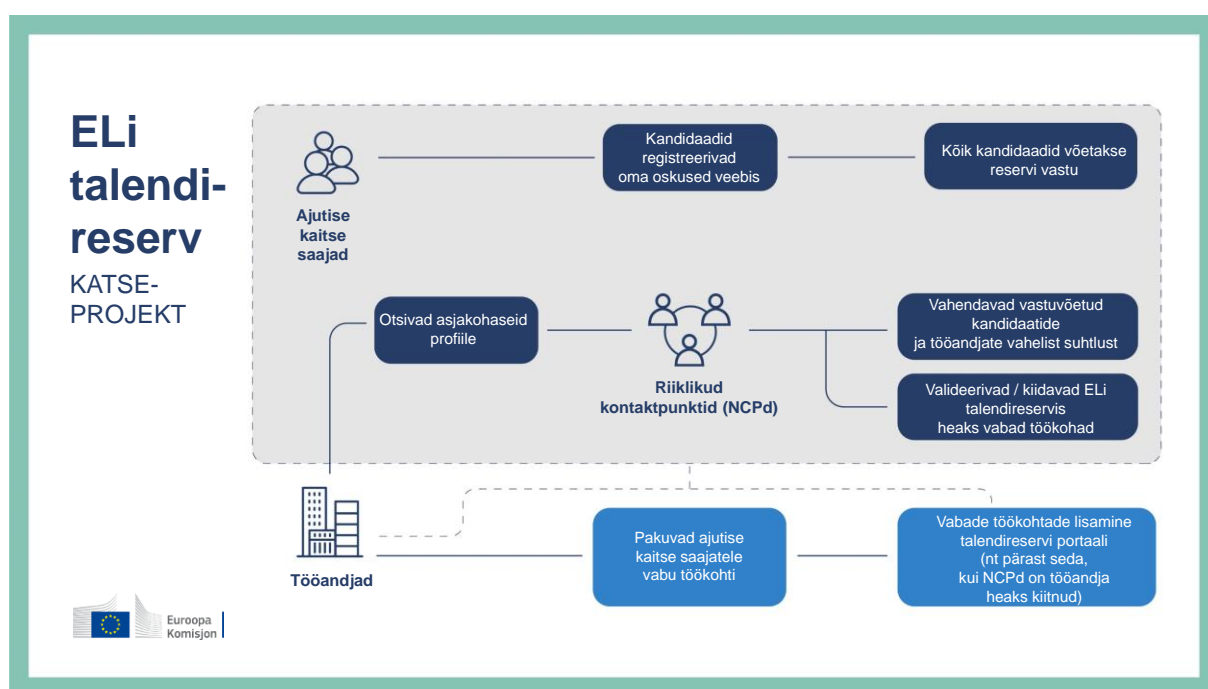
Selle töö ettevalmistamise käigus tekkis Venemaa agressioonisõja tõttu Ukraina vastu uus ja kiireloomuline vajadus hõlbustada ajutise kaitse saajate juurdepääsu ELi tööturule. Selle probleemi lahendamiseks ja põgenike oskuste parimaks ärakasutamiseks on komisjon

⁵³ Näiteks katseprojektid THAMM, milles osalesid Saksamaa, Belgia ja Prantsusmaa ning Maroko, Tuneesia ja Egiptus; PALIM, milles osalesid Belgia ja Maroko; HOMERe, milles osalesid Prantsusmaa, Maroko, Egiptus ja Tuneesia; YGCA, milles osalesid Hispaania ja Maroko; MENTOR 2, milles osalesid Itaalia, Maroko ja Tuneesia; MOVE_GREEN, milles osalesid Hispaania ja Maroko; ning WAFIRA, milles osalesid Hispaania ja Maroko.

⁵⁴ OECD 2022. aasta teostatavusuuring ELi talendireservi arendamise kohta.

⁵⁵ ELi talendireservi ja selle katsealगतust rakendatakse täielikus kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrusega (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrusega (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39).

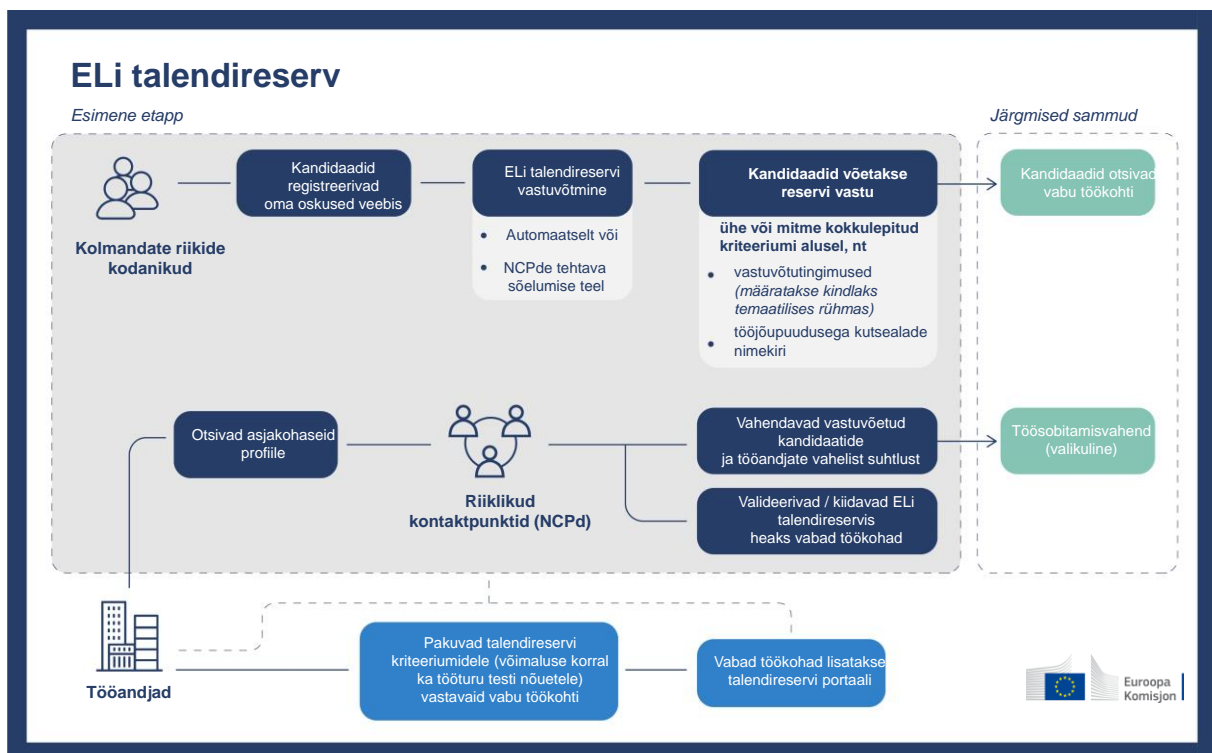
teatanud, et käivitab 2022. aasta suveks **ELi talendireservi katseprojekti inimestele, kes põgenevad Venemaa agressioonisõja eest Ukrainast**. See veebipõhine katsealgatus võimaldab kindlaks teha ja kaardistada Ukrainast põgenenud ja liikmesriikides viibivate inimeste oskused, et hõlbustada nende kokkuviiimist ELi tööandjatega. Katsealgatuse puhul võetakse arvesse käimasolevaid edukaid algatusi liikmesriikides, näiteks Portugalis ja Rumeenias. See töötatakse välja koostöös liikmesriikidega ning konsulteerides tööandjate, sotsiaalpartnerite ja kõigi muude asjaomaste sidusrühmadega. **Katseprojekt võib hõlbustada ELi-sisest töösobitamist ja anda ametiasutustele ülevaate mitmesugustest oskustest, mida nende riigis saab ära kasutada**. See võiks hõlbustada töösobitamist Ukrainast saabuvate pagulaste suure arvuga seotud prioriteetsetes sektorites, nagu haridus saabuvatele lastele (mida hõlbustatakse kogukonnateenuste korraldamise kaudu) või juurdepääs põhiteenustele ja tervishoiuteenustele (mida pakuvad tervishoiutöötajad ja tõlgid).

Komisjon on juba loonud spetsiaalse **temaatilise rühma** selliste liikmesriikide kontaktpunktide, kes on huvitatud Euroopa rändevõrgustiku raames katsealgatuse osalemisest. Suveks töötab temaatiline rühm katsealgatuse välja ja rakendab selle. Kättesaadavaks tehakse **veebiportaal**, mis võimaldab ajutise kaitse saajatel, kes soovivad liikmesriikides tööd leida, ennast registreerida ning tutvustada oma oskusi ja töökogemust. Portaali ülesehituses kasutatakse mõnel puhul **kolmandate riikide kodanike kutsekirjelduse koostamiseks mõeldud ELi vahendit**, mille EL on võtnud kasutusele kolmandate riikide kodanike oskuste kaardistamiseks ja dokumenteerimiseks. Algatuse rakendamisel püütakse teha koostööd Ukraina ametiasutustega, sealhulgas selleks, et hõlbustada kvalifikatsioonide

tunnustamist kooskõlas komisjoni soovitusel Venemaa sissetungi tõttu Ukrainast põgenevate inimeste kvalifikatsiooni tunnustamise kohta⁵⁶.

Selle **katsealgatusega samal ajal** töötatakse osalevate liikmesriikide ja muude asjaomaste sidusrühmadega, nagu tööandjate organisatsioonid, sotsiaalpartnerid ning kutsehariduskeskused, tihedalt konsulteerides välja alaline ja üldine **ELi talendireserv**, mis on mõeldud kõigile kolmandate riikide kodanikele, kes on huvitatud ELi elama ja tööle asumisest. **Komisjon kavatseb ELi talendireservi ja selle veebiportaali ametlikult käivitada 2023. aasta keskpaigaks** ning teeb ettepaneku soovitusel kohta, millega luuakse ELi talendireserv ja mis hõlmab hartat ja üksikasjalikku tegevuskava selle järkjärguliseks arendamiseks⁵⁷. Katseprojektiga tegelev temaatiline rühm juhib katsealgatuse toimimisest saadud õppetundidele toetudes ka ELi talendireservi organisatsioonilise ülesehituse, juhtimisstruktuuri ja toimimisviisi väljatöötamist. See hõlmab muu hulgas ELi tööturul vajalike oskuste kindlaksmääramist, asjakohastes vastuvõtukriteeriumides kokkuleppimist, vastuvõtuprotsessi korraldamist ja tööandjate juurdepääsu koordineerimist ELi talendireservile. Seetõttu on ELi talendireservi arendamise ja toimimise jaoks keske tähtsusega osalevate liikmesriikide täielik pühendumine ja aktiivne osalemine.

⁵⁶ Komisjoni 5. aprilli 2022. aasta soovitus (EL) 2022/554 Venemaa sissetungi tõttu Ukrainast põgenevate inimeste kvalifikatsiooni tunnustamise kohta, C/2022/2319.

⁵⁷ Lisateave ELi talendireservi ülesehituse võimaluste kohta on esitatud lisas.

3.3. Töörände juhtimise parandamine ELi tasandil

Töörände valdkonnas tehtud edusammud ja eespool nimetatud uute algatuste edu olenevad tihedamast koostööst ning paremast mõistmisest **rände- ja tööhõivevaldkonna** osalejate vahel. Selle paketiga **käivitab komisjon uue platvormi**, mis võimaldab **pidada korralduslikke arutelusid töörände praktiliste küsimuste üle**, eelkõige rändepoliitika välismõõtme, tööjõupuuduse ja tööturu toimimisega seotud küsimuste üle. Platvormi abil toetatakse talendipartnerluste ja ELi talendireservi käivitamist. Arutelud võiksid **aidata kaasa suuremale poliitilisele mõttevahetusele** asjakohastel foorumitel, näiteks nõukogu ja Euroopa Parlamendi tasandil. Vajaduse korral kaasatakse aruteludesse sotsiaalpartnerite, ELi asutuste, avalike tööturuasutuste, ekspertide, rahvusvaheliste organisatsioonide, rändajate juhitud organisatsioonide ja muude oluliste osalejate esindajad.

4. TULEVIKKU SUUNATUD SAMMAS: PRIORITEETSSED VALDKONNAD

Lisaks eelkirjeldatud kohestele seadusandlikele ja korralduslikele meetmetele tuleb jätkata tööd selle nimel, et uurida, milliseid täiendavaid viise leidub seaduslikuks rändeks ELi **keskpikas ja pikemas perspektiivis**. Komisjon näeb potentsiaali keskenduda tulevikku suunatud poliitikas kolmele valdkonnale: **hooldus, noored ja innovatsioon**.

Need kolm valdkonda vastavad **kolmele olulisele poliitilisele prioriteedile**, mida rõhutas ka Euroopa Parlament oma hiljutises seadusandlikus algatusraportis⁵⁸: madala ja keskmise kvalifikatsiooniga töötajate ligimeelitamine kolmandatest riikidest sektorites, kus valitseb märkimisväärne tööjõupuudus ja on suur nõudlus teenuste järele, nt pikaajaline hooldus; suurema hulga võimaluste loomine nii ELis kui ka väljastpoolt ELi pärit noortele ning innovatsiooni ja ettevõtluse edendamine ELis ja investeerimine ELi tehnoloogiasuveräänsusesse.

4.1. Pikaajalise hoolduse valdkonna töötajate ligimeelitamine kolmandatest riikidest

Läbivaadatud ELi sinise kaardi direktiiviga ajakohastati eeskirju, et meelitada kolmandatest riikidest ligi kõrge kvalifikatsiooniga töötajaid. Komisjon uurib ühtlasi, kuidas meelitada paremini ligi ELi tööturule vajalikke madala ja keskmise kvalifikatsiooniga töötajaid. Talendipartnerluses saavad osaleda kõigi oskuste tasemega töötajad, sealhulgas madala ja keskmise oskuste tasemega töötajad. Ka kavandatav ELi talendireserv võimaldab vähemalt pikemas perspektiivis meelitada ligi mitmesuguste oskustega töötajaid. Toimivuskontroll näitas, et ELis on vajadus keskmise ja madala kvalifikatsiooniga töötajate järele⁵⁹, kuid

⁵⁸ 2020/2255(INL).

⁵⁹ Nende oskuste tasemete puhul on tööturg üldiselt pingeline, vt ka Rahvusvaheline Valuutafond, „*Labor Market Tightness in Advanced Economies*“ (*Tööturu pingelisus arenenud majandusega riikides*), märts

kutsealad ja vajadused on liikmesriigiti väga erinevad. See on suur ja väga mitmekesine töötajate kategooria, kuhu kuuluvad töötajad alates põllumajandustöötajatest ja veoautojuhtidest kuni IT tehnikuteni. See kategooria hõlmab mitmesuguseid oskuste tasemeid ja sektoreid, mille puhul kehtivad liikmesriikides isesugused poliitilised ja õigusraamistikud.

Seepärast pooldab komisjon järkjärgulist lähenemisviisi. Komisjon teeb ettepaneku keskenduda kõigepealt sektorile, kus ELi tasandil tegutsemisest saadakse selget kasu: pikaajaline hooldus.

Pikaajalise hoolduse süsteemide ülesehitus ja küpsus on ELis väga erinev, kuid kõik riigid seisavad silmitsi **ühiste probleemidega**: vajadus pakkuda kättesaadavat, taskukohast ja kvaliteetset hooldust, arvestades vananeva elanikkonnaga kaasnevat nõudluse kasvu tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeteenuste järele ning tööjõupuudust. Võõrtöötajad, eelkõige naised, moodustavad pikaajalise hoolduse valdkonna töötajatest olulise osa⁶⁰. COVID-19 kriisi ajal kujunes pikaajalisest hooldusest väga nõutud teenus, mida osutasid olulise tähtsusega töötajad. Hooldusteenuste järjepidevuse tagamisel ja pandeemiaele asjakohasel reageerimisel ilmnenud probleeme suurendasid veelgi sektoris tehtavate investeeringute piiratus, rasked töötingimused ja sellest tulenev tööjõupuudus⁶¹.

Liikmesriikidel on raskusi hooldustöötajate ligimeelitamise ja hoidmisega. Pikaajalise hoolduse sektoris **tekib 2030. aastaks tervishoiu abispetsialistidele ja hooldustöötajatele**⁶²

2022. Vt ka kutsealad, mille puhul teatati ELis 2021. aastal kõige sagedamini tööjõupuudusest: Euroopa Tööjõuamet, „*Analysis of shortage and surplus occupations*“ (Analüüs kutsealade kohta, kus valitseb tööjõupuudus või -ülejäak); 2021, <https://www.ela.europa.eu/en/news/analysis-shortage-and-surplus-occupations-2021>.

⁶⁰ 4,5 % töötajatest on pärit väljastpoolt ELi: Eurofound (2020), „*Long-term care workforce: employment and working conditions*“ (Pikaajalise hoolduse valdkonna töötajad: tööhõive ja töötingimused), <https://www.eurofound.europa.eu/publications/customised-report/2020/long-term-care-workforce-employment-and-working-conditions>; „*Immigrant Key Workers: Their Contribution to Europe's COVID-19 Response*“ (Sisserändajatest olulise tähtsusega töötajad: kuidas nad aitasid Euroopal COVID-19 kriisile reageerida), Teadusuuringute Ühiskeskus, 2020: <https://ec.europa.eu/jrc/en/news/crucial-contribution-migrant-workers-europes-coronavirus-response>; sisserändajad moodustasid hooldustöötajatest 10,3 %. Tervishoiusektori sisserändajatest töötajate põhjaliku uuringu kohta vt Grubanov-Boskovic, S., Ghio, D., Goujon, A., Kalantaryan, S., Belmonte, M., Scipioni, M., Conte, A., Gómez-González, E., Gomez Gutierrez, E., Tolan, S., Martinez Plumed, F., Pesole, A., Fernandez Macias, E., ja Hernandez-Orallo, J., „*Healthcare and long-term care workforce: demographic challenges and potential contribution of migration and digital technology*“ (Tervishoid ja pikaajalise hoolduse valdkonna töötajad: demograafilised probleemid ning rände ja digitehnoloogia potentsiaalne panus), EUR 30593 EN, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2021, ISBN 978-92-76-30233-9 (veebipõhine), 978-92-76-30232-2 (paberkandjal), doi:10.2760/33427 (veebipõhine), 10.2760/234530 (paberkandjal), JRC121698.

⁶¹ Eurofound (2020), „*Long-term care workforce: employment and working conditions*“ (Pikaajalise hoolduse valdkonna töötajad: tööhõive ja töötingimused).

⁶² Mitteametliku hoolduse kasutamine varieerub liikmesriigiti ligikaudu 30 %-st kuni ligikaudu 85 %ni. Ametlikku pikaajalist hooldust pakuvad tavaliselt kvalifitseeritud töötajad ja seda võib osutada eri tingimustes (hooldus hoolekandetasutusel, ametlik koduhooldus või osaliselt hoolekandetasutusel osutatav hooldus). Ametliku pikaajalise hoolduse valdkonna töötajate hulka kuuluvad

eeldatavasti kuni seitse miljonit vaba töökohta⁶³ ning ainult osa neist täidetakse ELi tööturult pärit töötajatega.

Pikaajalise hoolduse valdkonna töötajate seaduslikud võimalused on reguleeritud riiklikul tasandil ning neile kehtivad eeskirjad ja tingimused on erinevad⁶⁴. Tuleb hinnata, kas ja mil määral saaks selle kategooria oluliste töötajate vastuvõtmist ELi aidata parandada ELi tasandil. See tooks kasu nii liikmesriikidele kui ka päritoluriikidele, tagades samal ajal eetilise värbamise ja kõrged standardid.

Talendipartnerluste raames saaks selle eesmärgi saavutamist toetada pikaajalise hoolduse valdkonna töötajate koolitamise edendamise ja partnerriikidega laiema koostöö tegemise teel, muu hulgas töötades välja viise, kuidas välisriikide spetsialistid ja diasporaad saaksid aidata kaasa võimaluste loomisele päritoluriigis⁶⁵. See aitaks vähendada ajude äravoolu ohtu päritoluriikide hooldussektorites.

Alushariduse ja lapsehoiu pakkumise suurendamine Barcelona eesmärkide kavandatud läbivaatamise kaudu muudaks rohkem pikaajalise hoolduse valdkonna töötajaid tööturule kättesaadavaks. Samuti hakkab komisjon 2022. aasta Euroopa hooldusstrateegia koostamise raames ning koosõlas Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava⁶⁶ ja rohelise raamatuga elanikkonna vananemise kohta⁶⁷ **kaardistama kolmandatest riikidest pärit pikaajalise hoolduse valdkonna töötajate vastuvõtutingimusi ja õigusi liikmesriikides ning vajadust selle valdkonna teenuste järele, et uurida, millist lisaväärtust annaks ja kui teostatav oleks ELi tasandi seadusliku vastuvõtmise kava väljatöötamine selliste töötajate⁶⁸ ligimeelitamiseks.**

sotsiaalhoolekandetöötajad (nt hooldustöötajad või nõustajad) ja tervishoiutöötajad (nt geriaatriaõed või muud õed), samuti spetsiaalsed töötajad, nagu majapidamises kohapeal elavad hooldajad (töötajad, kes elavad hooldusteenuse saaja kodumajapidamises ja pakuvad talle hooldusteenust). Enamik ametliku pikaajalise hoolduse valdkonna töötajatest on hooldustöötajad ja suurem osa tööjõust töötab hoolekandetasutustes. Enamikul pikaajalise hoolduse valdkonna töötajatest on keskmine haridustase. Vt *Euroopa Komisjoni pikaajalise hoolduse 2021. aasta aruanne „Long-Term Care Report: Trends, challenges and opportunities in an ageing society“ (Suundumused, probleemid ja võimalused vananevas ühiskonnas).*

⁶³ *Euroopa Komisjoni pikaajalise hoolduse 2021. aasta aruanne „Trends, challenges and opportunities in an ageing society“ (Suundumused, probleemid ja võimalused vananevas ühiskonnas).*

⁶⁴ Teadusuuringute Ühiskeskus, „*Healthcare and long-term care workforce: demographic challenges and potential contribution of migration and digital technology*“ (Tervishoid ja pikaajalise hoolduse valdkonna töötajad: demograafilised probleemid ning rände ja digitehnoloogia potentsiaalne panus).

⁶⁵ Kõigi jätkuprogrammide puhul tuleb arvesse võtta ELi kaubanduslepingutest tulenevaid rahvusvahelisi kohustusi.

⁶⁶ <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/et/>

⁶⁶ <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/et/>

⁶⁷ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12722-Demographic-change-in-Europe-green-paper-on-ageing_et https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12722-Demographic-change-in-Europe-green-paper-on-ageing_et

⁶⁸ Välja arvatud kõrge kvalifikatsiooniga töötajad, kes on juba hõlmatud ELi sinise kaardiga.

Selles analüüsis vaadeldakse hoolikalt sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid, mida sellised ELi tasandi kavad avaldaksid ELi pikaajalise hoolduse valdkonna töötajate töötingimustele, sealhulgas palkadele. Samuti võetakse arvesse mõju päritoluriikidele ja uuritakse võimalusi, kuidas sõlmida kõigile pooltele kasulikke kokkuleppeid. Välja võiks töötada koolitusprogrammid, millega suurendada töötajate arvu ka asjaomastes kolmandates riikides. Samuti hõlmab analüüs Maailma Terviseorganisatsiooni edendatavaid **värbamise eetikastandardeid**⁶⁹.

4.2. Noorte liikuvuse edendamine

Noorte liikuvuse kavade eesmärk on anda noortele võimalus teises riigis elada, töötada ja kogemusi omandada, edendades samal ajal kultuurivahetust ja tugevdades riikidevahelisi sidemeid. Maailmas leiduvad noorte liikuvuse kavad on tavaliselt suunatud noortele kolmandate riikide kodanikele (nt 18–30aastased), kellel on teatav haridustase. Noortel võimaldatakse tulla riiki, et piiratud ja pikendamatu ajavahemiku jooksul reisida, töötada ja elada, kui neil on piisavalt rahalisi vahendeid, tervise- või reisikindlustus ja puuduvad ülalpeetavad. Nendes noorte liikuvuse kavades osalemiseks taotluse esitamisel ei nõuta tööpakkumise olemasolu.

ELi noorte liikuvuse kava võiks muuta ELi tervikuna atraktiivsemaks sihtkohaks⁷⁰. Selleks antaks kolmandatest riikidest pärit oskustega noortele võimalus tulla ELi piiratud (pikendamatuks) ajaks elama, reisima ja töötama. Tingimused (vanus, haridustase ja piisavad rahalised vahendid) sarnaneksid tingimustega, mida kohaldatakse riiklike kavade puhul. Sellised kavad võiksid ELi tasandil reguleerida riiki lubamise tingimusi ja menetlusi ning kavas osalevate noorte kolmandate riikide kodanike õigusi. Selleks et oskustega noori paremini ligi meelitada ja saavutada mastaabisääst, võiks koos liikmesriikidega uurida ka seda, kas sellistele noortele on võimalik anda õigus ELis vabalt ringi liikuda⁷¹.

Oluline on avada võimalused reisimiseks ja töötamiseks, et noored saaksid välismaal uusi kogemusi omandada ja oskusi arendada. See ei kehti mitte ainult noorte kolmandate riikide kodanike, vaid ka noorte ELi kodanike suhtes. Seetõttu tuleks Euroopa noorte liikuvuse kava täiendada **kolmandate riikidega sõlmitavate vastastikuste lepingute või kokkulepetega**, milles käsitletakse riiki lubamise tingimusi ja õigusi, jättes samas liikmesriikidele võimaluse kehtestada ELi vastu võetud noorte suhtes kvoodid.

Komisjon uurib Euroopa noorte liikuvuse kava väljatöötamise teostatavust, katsetades kolmandate riikidega lepingute sõlmimisel mitmesuguseid võimalusi, mille abil tagada

⁶⁹ Maailma Terviseorganisatsiooni 2010. aasta tegevusjuhend tervishoiutöötajate rahvusvahelise värbamise kohta. [Microsoft Word – WHO global code of practice EN.doc](#)

⁷⁰ OECD, „Recruiting Immigrant Workers: Europe 2016“ (Sisserändajatest töötajate värbamine: Euroopa, 2016).

⁷¹ Ilma et nad peaksid taotlema viisat igas riigis, kus nad töötada soovivad.

vastastikkus⁷². See protsess käivitatakse 2022. aasta kolmandas kvartalis Euroopa rändefoorumil, kus tulevad kokku rändega tegelevad sidusrühmad ja kuhu kutsutakse ka noorte sidusrühmad, aidates seeläbi kaasa Euroopa noorteaasta 2022 üldiste eesmärkide saavutamisele.

4.3. Idufirmade asutajate vastuvõtmise hõlbustamine ELi tasandil

Viimastel aastatel on nii ELis kui ka kogu maailmas suurenenud **uuenduslike ettevõtjate ja idufirmade asutajate jaoks mõeldud riiklike vastuvõtmiskavade** arv⁷³.

Need kavad koosnevad stiimulitest, nagu spetsiaalsed viisad või elamisload välismaalt pärit uuenduslikele ettevõtjatele. Kõigi kavade puhul on ühine see, et need on suunatud teatavat liiki ettevõtetele, st neile ettevõtetele, mis on uuenduslikud, skaleeritavad ja/või mis annavad riigi majandusele või ettevõtluskeskkonnale lisaväärtust⁷⁴.

Idufirmad ja ettevõtlus toetavad üldiselt ELi majanduse arengut ja innovatsiooni. Need on kesksel kohal ka **ELi üleminekul kestlikule ja digitaalsele majandusele**. Sellega seoses rõhutati integratsiooni ja kaasamise tegevuskavas, et sisserändajatest ettevõtjad aitavad märkimisväärselt kaasa majanduskasvule ja töökohtade loomisele ning neil on oluline osa COVID-19 järgse taastumise toetamisel.

ELi meetmed võiksid uuenduslike ettevõtjate ja idufirmade asutajate vastuvõtmise ja ettevõtete loomise toetamise kaudu veelgi hõlbustada nende juurdepääsu kogu ELi ühtsele turule. Sellised meetmed aitaksid meelitada ligi kõige andekamaid inimesi ning seega edendada ELis innovatsiooni ja ettevõtlust. See oleks kooskõlas **Euroopa innovatsioonikavaga** ja ELi üldise toetusega ettevõtete loomisele. See üldine toetus hõlmab ettevõtlussõbraliku keskkonna loomist, ettevõtluse edendamist, uutele turgudele juurdepääsu ja rahvusvahelistumise parandamist, rahastamisele juurdepääsu hõlbustamist ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate konkurentsivõime ja innovatsiooni toetamist⁷⁵. Komisjon

⁷² Kõigi jätkuprogrammide puhul tuleb arvesse võtta ELi kaubanduslepingutest tulenevaid rahvusvahelisi kohustusi.

⁷³ Sinise kaardi direktiivi läbivaatamise aluseks olev mõjuhinnang sisaldas idufirmade asutajate ja ettevõtjate jaoks mõeldud kavade kaardistamist (https://ec.europa.eu/home-affairs/what-is-new/work-in-progress/initiatives/avzbt_intro_en). Euroopa rändevõrgustiku tehtud uuringuga ajakohastati selle kaardistamise tulemusi 2019. aasta lõpus (<https://emnbelgium.be/sites/default/files/publications/Migratory%20Pathways%20for%20Start-Ups%20and%20Innovative%20Entrepreneurs%20in%20the%20European%20Union.pdf>).

⁷⁴ 11 liikmesriiki nõuavad äriplaani esitamist. Muude riiki lubamise tingimuste hulka kuuluvad minimaalne kapitali suurus, osalemine sponsorlus- või toetuskavas, piisavate vahendite olemasolu tõendamine, kindlustus, teatav kvalifikatsiooni ja/või keeleoskuse tase.

⁷⁵ Vt näiteks [ühtse turu programm](#), [VKEde strateegia kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks](#) ning innovatsiooni toetamine [programmi „Euroopa horisont“](#) raames, [Euroopa ettevõtlusvõrgustik](#), [programm „Erasmus noortele ettevõtjatele“](#), [ELi klastripoliitika](#), [Euroopa digitaalse innovatsiooni keskused](#), [algatus „Startup Europe“](#), [Euroopa idufirmade toetamise liit \(European Startup Nations Alliance\)](#) jne.

töötab ka selle nimel, et toetada Ukrainast pärit põgenike hulgas leiduvaid ettevõtjaid, kaaludes eelkõige meetmeid, mis aitaksid neil asutada ELis oma ettevõtte.

Tuginedes muu hulgas Prantsusmaa eesistumise hiljutisele algatusele „Scale-up Europe“,⁷⁶ on võimalik taasalustada arutelu⁷⁷ kõigi asjaomaste institutsioonide ja sidusrühmadega, et kavandada uuenduslike välismaiste ettevõtjate vastuvõtmiseks täiendavaid ELi tasandi meetmeid. ELi toetus võiks seisneda riiklike kavade toetamises, sealhulgas teabevahetuse hõlbustamises. Uuritakse ka uuenduslike ettevõtjate jaoks mõeldud uue ELi viisa asjakohasust, võttes eeskju riiklikest kavadest, eelkõige kriteeriumidest, mille alusel valitakse välja kõige paljutootavamad ja uuenduslikumad ettevõtjad. Neid võimalusi arutatakse tihedas koostöös liikmesriikide ja sidusrühmade algatustega, sealhulgas Euroopa innovatsiooninõukogu foorumil ja **Euroopa idufirmade toetamise liidus (European Startup Nations Alliance)**. Selle liidu kaudu rakendatakse ELi idufirmade standardit, mis on komisjoni 2020. aasta VKEde strateegia⁷⁸ poliitiline algatus, mille eesmärk on mobiliseerida liikmesriike jagama ja juurutama parimaid tavasid, mis loovad kõrgtehnoloogilistele VKEdele majanduskasvu soodustava keskkonna, sealhulgas parimaid tavasid andekate inimeste ligimeelitamiseks ja ELis hoidmiseks.

5. KOKKUVÕTE

Käesolevas teatises on esitatud ELi jaoks kaugeleulatuv ja jätkusuutlik seadusliku rände poliitika, mida hakatakse ellu viima pragmaatilisel viisil järk-järgult, meelitades ligi oskustöölisi ja andekaid inimesi, et saada jagu tööjõupuudusest ja reageerida Euroopas toimuvatele demograafilistele muutustele. Sellega toetatakse ELi majanduse taastumist COVID-19 pandemiast ning digi- ja roheüleminekut ning luuakse võimalused turvalisel viisil Euroopasse jõudmiseks, vähendades samal ajal ebaseaduslikku rännet.

Vajalike oskustöölise ja andekate inimeste ligimeelitamiseks peab EL looma atraktiivsema ja tõhusama süsteemi. Selleks on vaja läbivaadatud õigusraamistikku, tõhustatud koostööd partnerriikidega, tööränne paremat juhtimist, millesse on kaasatud kõik peamised sidusrühmad, ning tulevikus ka tegevuse laiendamist uutesse valdkondadesse.

Komisjonil on kavas panustada uue lähenemisviisi väljatöötamise ja rakendamisse kõik vajalikud vahendid ning ta kutsub kõiki teisi selles portsessis aktiivselt ja pühendunult

⁷⁶ Kavatsuste deklaratsioon – „Making Europe the Land of Tech Talent“ (Euroopa muutmine tehnoloogiatalentide maaks) (8.2.22), (<https://presidence-francaise.consilium.europa.eu/en/news/press-release-scale-up-europe-spurs-collective-action-to-accelerate-european-tech/>).

⁷⁷ Vt juba nõukogu järeldused nr 9510/16.

⁷⁸ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/sme-strategy-launched-european-commission>.

osalema: Euroopa Parlamenti, nõukogu ja liikmesriike, majandus- ja sotsiaalvaldkonna osalejaid, muid seotud sidusrühmi ja asjaomaseid partnerriike.

Selleks korraldab komisjon 2022. aasta kolmandas kvartalis kõrgetasemelise konverentsi. Konverentsil käivitatakse uus ELi töörande platvorm ja jätkatakse tee sillutamist jätkusuutliku seadusliku rände poliitika poole.

LISA

ELi talendireservi praktiline korraldus

Selles lisas on esitatud ülevaade ELi talendireservi loomise võimalustest. See põhineb OECD teostatavusuuringu analüüsil ja soovitud ning komisjoni asjaomaste talitustega peetud ettevalmistavatel aruteludel.

ELi talendireserv võiks põhineda **veebiportaalil**, mis võimaldab kolmandatest riikidest pärit kandidaatidel väljendada oma huvi ELis töötamise vastu. Kandidaatidel tuleks luua veebiprofiil ja esitada vajalikud dokumendid, mis tõendavad nende oskuste, hariduse ja kutsealase töökogemuse taset⁷⁹. Tuleb veel otsustada, kas kandidaadid peavad endale profiili luues üles laadima ka tõendi oma kvalifikatsiooni kohta. Teine võimalus on mitte nõuda vähemalt esimestes etappides profiili loomisel alusdokumentide lisamist. Sellisel juhul peaks kasutajatele siiski jääma võimalus lisada link üksikasjalikuma teabega profiilile, mis asub kolmandate isikute andmebaasis, või laadida töösobitamise- ja valikuprotsessi jaoks üles tõendavad dokumendid. Komisjon uurib ka võimalust ühendada see Europassi platvormiga.

Kandidaatide profiilide suhtes võidakse teha **esialgne sõelumine, mis peab põhinema selgetel vastuvõtukriteeriumidel, milles on kokku leppinud ELi talendireservis osalevad riiklikud ametiasutused**. Need kriteeriumid, mis määratakse kindlaks koos osalevate liikmesriikidega, võivad põhineda haridustasemel, keeleoskusel, kutseoskustel või kutsealasel töökogemusel. ELi tööturu vajaduste rahuldamiseks võib need siduda tuvastatud tööjõunõudluse ja -nappusega riiklikul või piirkondlikul tööturul või sektorites, kus valitseb tööjõupuudus. Esialgne sõelumine nõuab osalevate riiklike ametiasutuste vahel tihedat koostööd, mida hõlbustab Euroopa Komisjon. Tuleb veel otsustada, kas sõelumine peaks olema automaatne ja iga isik, kes vastab oma profiili põhjal valikukriteeriumidele, lisatakse ilma lisahindamiseta ELi talendireservi või peaksid riiklikud kontaktpunktid kõik alusdokumendid eraldi läbi vaatama. Esimese variandi puhul on oht, et reserv täidetakse tühjade võltsprofiilidega. Teine variant võib seevastu eriti esimestes arendusetappides potentsiaalseid kandidaate registreerimast ja ulatuslikke isikuandmeid esitamast heidutada, kuna tulemused pole tagatud.

ELi talendireserviga võiks liita ka olemasolevad ja kavandatud ELi tasandi enesekontrolli platvormid, mille abil tõendada oskusi ja teadmisi (keel, arvutikirjaoskus, muud pehmed oskused jne).

Kandidaadid, kes saavad piisavalt hea tulemuse, võetakse ELi talendireservi vastu. Sellest hetkest alates **oleksid nende profiilid pädevatele asutustele ja võimalikele tööandjatele**

⁷⁹ IT-arenduse ja hangete strateegiaga seotud valikud peab enne heaks kiitma Euroopa Komisjoni infotehnoloogia ja küberjulgeoleku nõukogu.

tutvumiseks kättesaadavad. Värbamisprotsess toimub väljaspool ELi talendireservi. Kui kandidaadile pakutakse mõnes liikmesriigis tööd, saab ta taotleda elamisloa asjakohaste ELi või riiklike rändekavade alusel. ELi talendireservi vastuvõtmine ei kujutaks endast uut seadusliku rände võimalust ega annaks õigust ELi siseneda. Reservi vastu võetud kandidaadid peaksid liikmesriigis töötamiseks endiselt saama elamisloa tööpakkumise alusel. ELi talendireserv luuakse selleks, et aidata liikmesriikidel ja tööandjatel vastata liikmesriikide tööturu nõudmistele, mida kohalik tööjõud ei suuda rahuldada. Liikmesriigid saavad selles osaleda oma vajaduste järgi.

ELi talendireserv toetub kõigis osalevates liikmesriikides tegutsevatele **riiklikele kontaktpunktidele**. Riiklikuks kontaktpunktiks võib olla immigratsiooniasutus, osaleva liikmesriigi määratud avalik-õiguslik asutus, ideaaljuhul näiteks avalik tööturuasutus, investeerimisasutus, andekate inimeste ligimeelitamise asutus (sealhulgas vajaduse korral kutsehariduskeskused nii liikmesriikides kui ka partnerriikides), tööhõiveamet vms. See võiks aidata luua sünergiaid ning edendada töösobitamise- ja sisserändemenetluste koordineerimist. Riiklikud kontaktpunktid saaksid tutvuda inimeste profiilidega ja viia inimesed kokku asjaomase liikmesriigi huvitatud tööandjatega või pakkuda neile sobivaid vabu töökohti. Samal ajal võib teha avalikkusele kättesaadavaks anonüümitud ülevaate teatavatele oskustele vastavate profiilide arvust, et võimalikud tööandjad saaksid otsinguid teha. Seejärel saaksid tööandjad asjaomase riikliku kontaktpunkti kaudu inimeste poole pöörduda.

ELi talendifondi arenedes võib järk-järgult lisada **lisakomponente ja -funktsioone**. Need võivad hõlmata andekate inimeste ligimeelitamise portaali, kus pakutakse taotlejatele sihtotstarbelist teavet ja suuniseid, asjakohaste kõlblike vabade töökohtade andmebaasi või tööotsingu- või töösobitamiskomponenti. Töösobitamissüsteem ühendaks kandidaatide profiilid kõige sobivamate tööpakkumistega, tuginedes mõlema poole esitatud teabele. Võimalikud rändajad ja tööandjad saaksid omavahel ELi talendireservi kaudu ühendust võtta, aga värbamine toimuks väljaspool ELi talendireservi.

Komisjon uurib ka seda, millises ulatuses saaks luua **koostoimet** muude praegu kättesaadavate vahenditega, nagu uus Europassi platvorm, mis toetab inimesi nende karjääri juhtimisel kiiresti muutuvul tööturul, ELi vahend kolmandate riikide kodanike kutsekirjelduse koostamiseks või Euroopa Teadusruumi talendiplatvorm, mis põhineb võrgustikul EURAXESS, mis on asutatud 43 riigis ja millel on kaheksa rahvusvahelist keskust, mille kaudu pakutakse teadlastele teenuseid kogu maailmas. Koostoimet võib luua ka vahenditega, mis pakuvad teadmisi oskuste kohta, näiteks Euroopa Kutseõppe Arenduskeskuse vahendiga Skills-OVATE.

See vahend pakub ajakohast teavet oskuste kohta, mida tööandjad kõige rohkem nõuavad, ja oskuste nõudluse suundumuste kohta.

Tuginedes kogemustele, mis saadakse ELi talendireservi katsealgatusest, milles osalevad inimesed, kes põgenevad Venemaa agressioonisõja eest Ukrainast, võiks ELi talendireserv olla jätkuvalt avatud ka **kaitset vajavatele inimestele**, kellel on registreerimiseks vajalik taust ja oskused. Vahendi peamine eesmärk on meelitada ligi andekaid inimesi kolmandatest riikidest, kuid seda võiks laiendada, et aidata juba ELis elavatel pagulastel ELi tööturule integreeruda. Valikuliselt võiks ELi talendireservi vastuvõtmise kriteeriume ELis viibivate rändajate puhul veelgi laiendada, et oleks võimalik kindlaks teha, milliste eri tasandi oskustega töötajaid ELis juba leidub. Arvestades vahendi paindlikkust ja organisatsioonilist ülesehitust, saaks selliseid kohandusi teha vajaduse korral üsna paindlikult ja ka ajutiselt. Samuti võiks alustada ELi talendireservi aktiivset propageerimist pagulaskogukondade seas, seda ka kolmandates riikides. Sel viisil saaks kasutada ELi talendireservi uute tööga seotud seadusliku rände võimaluste loomiseks ⁸⁰.

⁸⁰ Komisjoni 23. septembri 2020. aasta soovitus (EL) 2020/1364 seaduslike võimaluste kohta kaitse saamiseks ELis kutsutakse liikmesriike üles edendama selliseid võimalusi, et luua rohkem kohti seaduslikuks vastuvõtmiseks ning kasutada ära maailma tohutu suure pagulaskonna oskusi ja kvalifikatsioone.